EL MISSAL DE SANT ISCLE D'EMPORDÀ

—Girona, Arx. Cap., MS. 127—

per GABRIEL ROURA

L'Arxiu capitular de Girona guarda un petit missal procedent de la parròquia de Sant Iscle d'Empordà. Pel seu contingut i pel que es desprèn de la nota cronística final, el missal fou confegit segons el criteri dels responsables de la feligresia, com veurem.

La situació de l'església de Sant Iscle és privilegiada, puix es troba al cim d'un petit pujol enmig de les terres planes de conreu. Fou consagrada pel bisbe Berenguer Dalmau de Peratallada en 1123 com diu l'acte de dotació: «...uenit domnus Berengarius episcopus Sanctae Gerundensis Sedis ad consecrandam ecclesiam in honore sancti Aciscli in comitatu Impuritanensi in loco qui uocatur sanctus Acisclus...». A partir del segle XIIIè, apareix unida a l'església una força que constituiria un conjunt fortificat, de manera que, encara avui, es poden apreciar restes de defenses medievals al costat de l'església fortificada. Les dues construccions, església i força, foren de condomini del bisbe de Girona i els comtes d'Empúries.

En 1362, Arnau de Femada, sacristà i precisament un dels comitents del missal que presentem, declarava que el capellà de Sant Iscle rebia el delme d'algunes possessions esparses en el terme parroquial. També el clergue establert per Bernat de Torroella, a l'església de La Bisbal, rebia delme d'algunes terres; així com el clergue que domna Berenguera de Sant Iscle havia establert en l'altar de Santa Maria, de la mateixa església de Sant Iscle, rebia de XV mesures, dues i les restants les feia al senyor bisbe de Girona. Per la seva banda, Guillem de Sant Iscle tenia pel senyor del castell de Rupià alguns masos i bordes de lloc. El compte d'Empúries rebia delme de vàries possessions i masos que valien, tot plegat uns cinquanta sous. La meitat del cost del missal com ara veurem.

El foli CLXXXII' porta la nota cronística o escatocol que hem citat: «Petrus de Femada condam sacrista de Sancto Aciscло. Et Arnallus fra-

ter et successor eius ordinauerunt istud missale. Et decostitit inter omnia Centum duodecim solidos. Ad quod faciendum dimisit dominus Dalmacius de Sancto Acisclo miles uiginti solidos. Et domina Raymunda eius uxor .XL. solidos. Et domina Guillelma Columba triginta solidos. Fuit autem scriptum per manum Bernardi de Olleriis scriptoris et ciuis Gerunde. Anno Domini Millesimo .CCC°. Tricesimo secundo. Dicatis pro omnibus Pater noster».

Els germans Pere i Arnau de Femada, successius sacristans, ordenen el missal i encomanen la seva execució a l'escriptor Bernat d'Ollers, de qui tenim notícies d'altres treballs de còpia de llibres que realitzà a Girona. El cost del missal no era barat si recordem els cinquanta sous que del delme rebia el comte emporità. Els esposos Dalmau i Raimunda de Sant Iscle eren en aquells moments els castlans del castell de Sant Iscle. Quant a la senyora Guillema Coloma, podria ésser senyora de Santa Coloma de Matella pels comtes d'Empúries.

El Missal

El manuscrit és de petit format, protegit amb tapes de fusta recoberta de cuir i amb tanques metàl·liques que s'han perdut. Les mides actuals del missal fan: 255x170 mm. El suport és de pergamí de qualitat ordinària. La caixa de l'escriptura té 16 ratlles d'escriptura gòtica usual. Consta de 183 folis repartits en 22 quaterns i un darrer quintern segons la següent relació:

Quatern 1. - Folis I-VIII. «hostias». (Reclam).
Q. 2. - Fols. IX-XVI «[su]mencium».
Q. 3. - Fols. XVII-XXIIII «uerus».
Q. 4. - Fols. XXV-<XXVII>, XXVIII, XXVIIII, <XXX, XXXI>, XXXII «quem».
Q. 5. - Fols. XXXIII-XL «eterne».
Q. 6. - Fols. XLI-XLVIII «Quis re[uoluet]».
Q. 7. - Fols. XLVIIII-LVI «iudicium».
Q. 8. - Fols. LVII-LXIIII «eterna».
Q. 9. - Bifoli perdut. <LXV-LXVI> [67, 68, 69, 70] LXXI-LXXIIII «ululatus».
Q. 10. - Fols. LXXV-LXXXII «ligandi».
Q. 11. - Fols. LXXXIII-XC «confitebuntur».
Q. 12. - Fols. XCI-XCVIII «autem».
Q. 13. - Fols. XCVIIII-CVI «[pha]risey».
Q. 14. - Fols. CVII-CXIIII «<sa>tage[bat]».
Q. 15. - Fols. CXV-CXXII «crucis».
Q. 16. - Fols. CXXIII-CXXX «que profitendo».
Q. 17. - Fols. CXXXI-CXXXVIII «passione».

Q. 18. - Fols. CXXXIX-CXLVI «[uiuifi]cent».
Q. 19. - Fols. CXLVII-CLIIII «ipsius».
Q. 20. - Fols. CLV-CLXII «que por[tauerunt]».
Q. 21. - Fols. CLXIII-CLXX «huius».
Q. 22. - Fols. CLXXI-CLXXVIII «inicium».
Q. 23. - Fols. CLXXVIIII-CLXXXIII.

Com s'ha pogut observar, alguns quaderns han perdut fulls segurament a causa d'alguna miniatura que hauria estat sostreta, puix d'acord amb el text corresponent, haurien de coincidir amb el «Te igitur», inici del cànon unes, i altres amb alguna solemnitat.

Passant al contingut del text del missal, d'antuvi notem l'absència de calendari que hauria de regir el curs de les celebracions del cicle litúrgic anual. Comença, sense més, amb unes pregàries prèvies a la celebració de la missa. Algunes, alienes al sentit bíblic i patrístic dels textos litúrgics, potser tindrien més a veure amb formes de pregària pròpies de la «Devotio moderna».

Fol. I. - Ad manus lauandas. Oratio: «Largire sensibus nostris...»
Ad amictum: «Pone Domine galeam salutis...»
Ad tunicam: «Indue Domine...»
Ad cingulum: «Precinge me Domine...»
Ad manile: «Merear Domine manipulum portare...»
Ad stolam: «Redde mihi Domine obsecro stolam...»

Fol. II. - Ad planetam: Domine Ihesu Christe qui dixisti iugum meum...»

Segueixen vàries oracions preparatòries, entre les quals notem una «Confessio sacerdotis: Confiteor Deo et gloriose Uirginis Marie. et beatis apostolis Petro et Paulo et omnibus sanctis. et tibi frater me grauiter peccare cogitatione. delectatione. consensu. uerbo et opere. mea culpa».

Fol. XI. - «Gloria in excelsis Deo». «Symbolum».

Fol. XIV. - Celestinus papa constituit ut ad introitum ante idest officium diceretur, nam antea a lectore incohabatur missa. Qui mos adhuc retinet in uigilia Pasche et Penthecoste.

Gregorius Dialogus constituit: «Kirieleyson».

Telephorus papa constituit ut Ymnus angelicus idest «Gloria in excelsis Deo» ante sacrificium diceretur. Et constituit XLmam.

Gelasius: Collectam. Fides Niceni concilii et Constantinopolitani constituit «Credo in unum Deum».

Pelagius: Nouem prephationes.

Sixtus ad missam constituit decantare «Sanctus, sanctus, sanctus».

Clemens constutuit in canone: «Te igitur».

Siricius constituit in canone: «Comunicantes».

Leo adaucxit infra actionem: «Hanc igitur oblationem».

Gregorius Dialogus augmentauit in canone: «Diesque nostros in tua pace disponas».

Alexander Passione Domini miscuit. idest. «Qui pridie quam pateretur».

Gregorius junior addidit in canone: «Uel quorum solempnitas hodie».

Gregorius Dialogus: Orationem Dominicam. idest. «Pater noster» in missam dicendam constituit.

Sergius constituit in confractione dominici corporis a clero et populo decantari «Agnus Dei».

Innocentius: Pacem in osculo dandam post consecrationem in missa constituit.

Qui significat Ymnus et alia que sequuntur.

Ymnus significat Laudem.

Et Psalmus bonam operationem.

Antiphona significat caritatem.

Capitulum significat exhortationem boni operis.

Responsum, bonum opus.

Uersiculus fructum boni operis.

Oratio misericordiam Dei significat.

Fol. XV. - Oratio leuite ante Euangelium: «Munda cor meum...» Benedictio sacerdotis ad diachonum: «Dominus sit in corde tuo...»

Ad corporale: «In tuo conspectu...»

Ad mixtum: «Ex latere Christi sanguis...»

Ad hostiam imponendam: «Grata tibi sit...»

Ad calicem: «Offerimus tibi Domine hoc munus...»

Benedictio incensi: «Ab illo benedicaris...»

Consecratio panis et uini Deo oblati: «Suscipe Domine sancte Pater...»

Item alia: «In spiritu humilitatis...»

Uertat se ad populum et dicat: «fratres...». Respondeat clerus et populus: «Oratio tua (nostra) accepta sit in conspectu altissimi et nos (omnes) tecum pariter saluari mereamur (-ntur) in perpetum. Amen.

Prima sacra: «Ipse tibi quesumus Domine sancte Pater omnipotens eterne Deus. sacrificium nostrum reddat acceptum. qui discipulis suis in sui commemoratione hoc fieri demonstrauerit Ihesus Christus Deus et Dominus noster. Qui tecum.

Item alia. et debet esse ultima ista et sufficit: «Descendat quesumus Domine Spiritus tuus super hoc altare qui hec munera tue maiestati oblata: Bene+dicendo benedicat et sanc+tificando sanctificet et sumentium corda dignanter emundet. Per Dominum.

Fol. XVIII. - «Prephatio». «Sanctus».

Fol. XVIII. - «Has decem prephationes tenet et custodit Sancta Romana Ecclesia. et primo in Natiuitate Domini».

II. in Apparitione. III. in XL et non dicatur in dominicis. IIII. de sancta Cruce. V. in Pascha. VI. in Ascensione. VII. in Penthecoste. VIII. de Trinitate. IX. beate Marie. X. de Apostolis.

Fol. <XXI>. - Cantus solemnis. Fol. <XXII> Cantus ferialis.

Fol. XXXII. - <Te igitur> atque omnium fidelium Christianorum quorum tibi fides ...x... Comunicantes ...x... protectionis tue muniamur auxilio.

Pro mortuis: «Memento...» Hic percutiat pectus: «Nobis quoque ...x... Per Christum.

Quando Corpus et Sanguis Domini miscetur: «Hec sacrosancta commistia...»

Fol. XXXVI. - Antequam Corpus Domini sumatur: «Domine Ihesu Criste qui dixisti ...x... et coadunare digneris». «Domine Ihesu Christe Fili Dei uiui qui ex uoluntate ...x... a te numquam in perpetuum separari». Item alia: «Domine sancte Pater omnipotens Deus da mihi corpus et sanguinem Domini nostri Ihesu Christi filii tui ita sumere ut merear per hoc remissionem peccatorum. accipere et eterne uite hereditatem percipere sine fine. Per eundem. Alia: «Ecce Ihesu benignissime quod cupiui iam uideo, ecce rex clementissime quod desideraui iam teneo, hinc tibi queso iungar in celis. quod tuum corpus cum omni gaudio, quamuis indignus suspicio in terris. Aue in euum sanctissima caro mea in perpetuum summa dulcedo. Aue in eternum celestis potus mihi ante omnia et super omnia dulcis. Amen.

Oratio post preceptionem Corporis et sanguis Domini: «Corpus Domini nostri Ihesu Christi quod ego indignus et infelix sumere pressumpsi. et sanguis eius quo potatus sum. inhereat queso in uisceribus meis ut non mihi proueniat ad iudicium neque ad condempnationem sed ad salutem et ad remedium anime mee. Amen.»

Post missam. Oratio: «Placeat tibi ...x... sit te miserante propitiabiles.»

Fol. XXXVIII. - In die Natalis Domini. Officium.

«Puer natus». Colecta: «Concede quesumus omnipotens Deus». Oratio beate Marie insimul: «Omnipotens sempiterne Deus qui hunc diem per incarnationem uerbi tui et partum beate Marie uirginis consecrasti. da populis tuis in hac celebritate consorcium ut qui tua gratia sunt redempti tua sint adoptione securi. Per Dominum».

Prosa: «Hec dies est sancta atque gloriosa. Christus in qua natus est Maria semper ex uirgine. Lux que perpes hodie orta est humano generi. O Deus mundus quem non capit totus in presepio hodie est positus atque es pannis inuolutus. O pie inextimabilis heros humilis uisus hodie in terris es missi polos ut scanderent. Exultet ergo hodie terrena simul et celestia. Et celestibus quia est unitas illa restaurata. Nos quoque omnes

clerus et populus uoce excelsa simul cordis atque oris canamus Deo aludes. Nam euangelicum sacrum illum ymnum Dei genitricis iuuamine fulti dicentes persoluamus: Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bono animo sint perheniter. Famulos tu trina Deitas nos foue tuos. Atque euum auxiliare. Laus. honor et imperium. Potestas atque uirtus tibi sit regi nato. Qui omnia regis simul in Trinitate. In seculorum secula. Amen».

Sacra: «Oblata quesumus Domine munera noua ...x... maculis emunda». Alia sacra: «Suscipe Domine munera quesumus Domine exultantis ecclesie et cui causam tanti gaudii prestitisti. intercedente beata Dei genitrice Maria perpetuum fructum concede leticie. Per eundem».

In die Circumcissionis Domini.

Fol. XLII. - In die Epiphanie Domini. Officium. Kirye Fons Bonitatis.

Fol. XLV. - In Purificatione beate Marie.

Fol. XLVII. - In festo sancto Pasche. Officium. Prosa: «Uictime paschali laudes...»

Fol. L. - In die Ascensionis Domini. Infra actionem.

Fol. L'. - In die Penthecostes. Officium. Prosa: «Ueni sancte Spiritus...». Infra actionem.

Fol. LVI. - In festo Corporis Christi.

Fol. LVIII. - In Transfiguratione Domini.

Fol. LX'. - In honore sancte Trinitatis.

Fol. LXII. - In dedicatione Ecclesie. Officium.

Fol. <67>. - De Annuntiatione beate Marie uirginis per totum aduentum. Ad missam. Officium.

Fol. <69'>. - In die sancti Stephani.

Fol. <71'>. - In Natale sancti Iohannis Apostoli et Euangeliste.

Fol. LXXIII'. - Sanctorum Innocentium. Officium.

Fol. LXXVII. - Officium beate Marie post Natale Domini usque ad Purificationem eiusdem.

Fol. LXXVIII. - Sancti Uincentii martyris.

Fol. LXXVIIII'. - Sanctae Agathe uirginis.

Fol. LXXXII'. - Cathedra sancti Petri Apostoli. Officium.

Fol. LXXXV. - Sancti Mathie Apostoli. Officium.

Fol. LXXXV'. - Sancti Gregorii pape.

Fol. LXXXVIII. - In Annuntiatione beate Marie. Officium.

Fol. LXXXVIII'. - Sancti Ambrosii. Officium.

Fol. XCI. - In Natale Apostolorum Philippi et Iacobi.

Fol. XCIII'. - In Inuentione sancte Crucis.

Fol. XCVI. - In festo sancti Iohannis Babtiste. Officium.

Fol. XCVIII'. - In die sancti Petri Apostoli. Prosa: «Celi solem immitantes in occasu triumphantes ortum solis asserunt. Ortum solis et occasum quorum omnes ita casum fines terre referunt solis et occasum quorum omnes ita casum fines terre referunt. Petrum Paulum et Andream per Neronem per egram Roma Patras perimunt. Herodes gens Galilea Iacobus et iude a binis uitam adimunt. Iohannes est segregatus sic manens ut est uocatus ad Christi conuiuia. Mauri trucidant Matheum et Indi Bartholomeum et Philippum Sica. Thomam Indi Iudam Perse Symonemque sic diverse se celi celos penetrant. Et sic ascendunt celi celos ubi Christo fundunt melos nobis uitam impetrent. Amen».

Fol. CI'. - Sancti Pauli Apostili. Officium. Oratio sancti Martialis insimul. Alia sacra: «Sancti Martialis confessoris tui atque pontificis ...x... dona conciliet». Alia postcomunio: «Diuina Domine libantes misteria ...x... et celestis doni gratia reficiamus».

Fol. CIII'. - Sancte Margarite. Alia oratio sancti Cleti. Alia sacra de beato Cleto. Alia postcomunio sancti Cleti.

Fol. CVI. - Sancte Marie Magdalene.

Fol. XVIII'. - In festo sancti Iacobi Apostoli. Officium. Alia oratio sancti Cucufatis. Alia secreta. Alia postcomunio.

Fol. CX'. - Sancti Felicis Gerunde. Officium. Oratio: «Sancti martiris tui

Felicis Domini ueneranda festiuitas salutaris auxilii prestet nobis augmentum. Per Dominum».

Eodem die Uincula sancti Petri. Eodem die sanctorum Machabeorum.

Fol. CXII. - Sancti Laurenti. Officium.

Fol. CXIII'. - In Assumptione beate Marie. Officium. Oratio: «Ueneranda nobis Domine huius diei festiuitas opem conferat salutarem in qua sancta Dei genitrix mortem subiit temporalem. nec tamen mortis nexibus deprimi potuit que filium tuum Dominum nostrum de se genuit incarnatum. Qui tecum». Sacra: «Ut tibi Domine grata reddantur nostre deuotionis oblacio. beate Marie uirginis obtineat intercessio. que filii tui Domini nostri mater dignissima super choros angelorum hodie gloriosissime est ab eo exaltata. Qui tecum». Postcomunio: «Mense celestis participes effectu imploramus clementiam tuam Domine Deus noster. ut qui festa Dei genitricis colimus a malis imminentibus eius intercessionibus liberemur. Per eundem».

Sancti Bartholomei Apostoli. Officium.

Fol. CXII. - Sancti Augustini.

Fol. CXVIII. - In Natiuitate beate Marie. Officium. Oratio sancti Adriani insimul. Prosa: «Natiuitas Marie Uirginis que nos lauit a labe criminis celebratur hodie dies est leticie. De radice Iesse propaginis hanc eduxit sol ueri luminis manu sapiencie sue templum gratie. Stella noua nouiter oritur cuius ortu mors nostra moritur. Eue lapsus iam restituitur in Maria. Ut aurora surgens progreditur sicut luna pulcre describitur super cuncta ut sol eligitur uirgo pia. Uirgo mater et uirgo unica. uirga fumi sed aromatica in te celi mundique fabrica gloriatur. Te signarunt ora prophetica tibi canit Salomon cantica canticorum te vox angelica protestatur. Uerbum patris processu temporis intra tui secretum corporis in te totum et totum de foris simul fuit. Fructus uirens arentis arboris Christus gigas inmensi roboris nos a nexu funesti pignoris eripuit. Condoleuit humano generi uirginalis filius uteri accingantur senes et pueri ad laudem uirginis. Qui poterat de nobis conqueri pro pacto parentuli ueteri mediator uoluit fieri Dei et hominis. O Maria dulce comercium intra tuum celasti gremium quo salutis reis remedium indulgetur. O uera spes et uerum gaudium fac post uite presentis tedium ut oblatum in celis brauium nobis detur. Amen».

Fol. CXXII'. - In exaltatione sancte Crucis. Alia oratio sanctorum Cornelii et Cipriani.

Fol. CXXIIII. - Sancti Mathei. Officium.

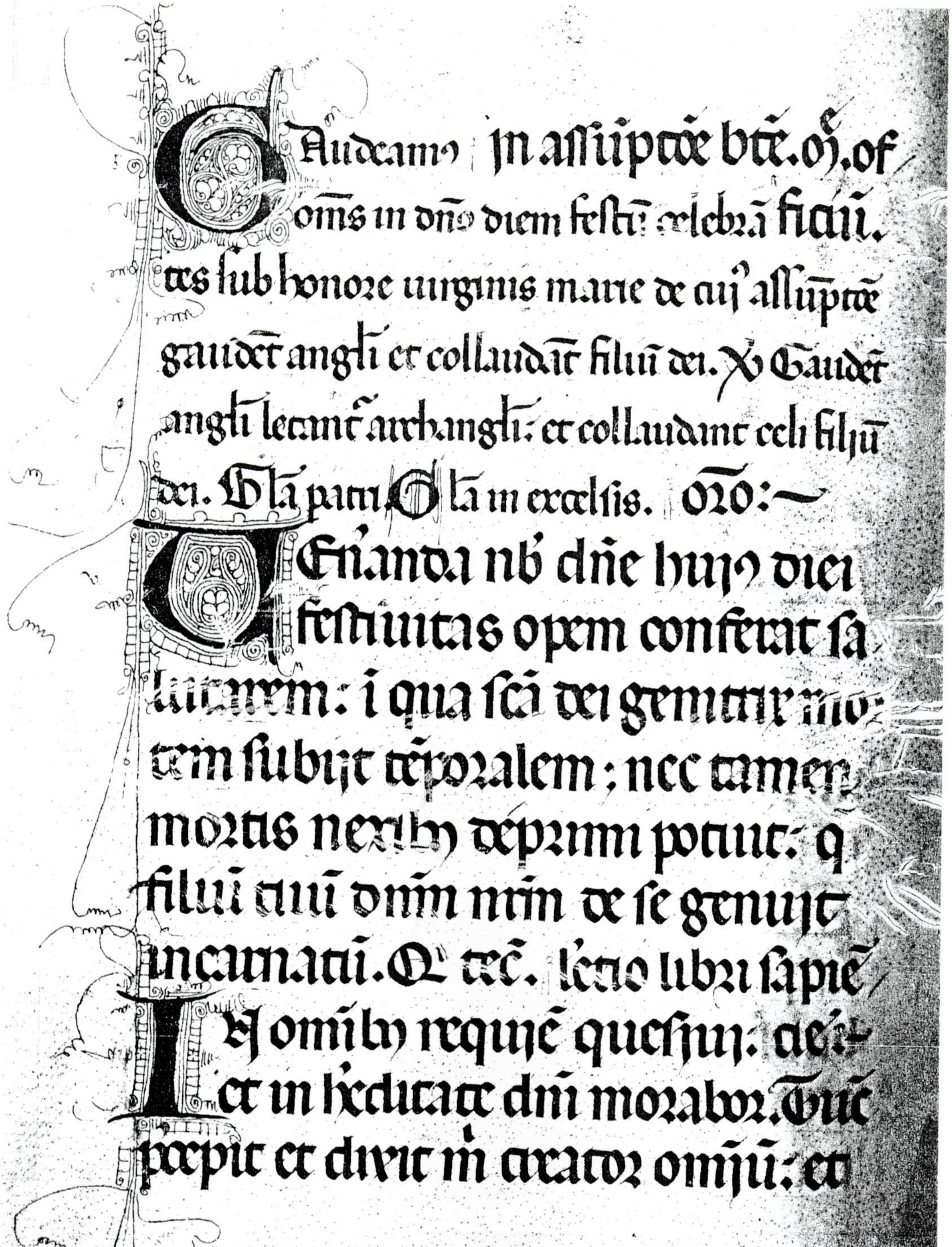
Gaudeamus in assumptione beate marie. of.
Omnes in domino diem festum celebrantes
sub honore virginis marie de cuius assumptione
gaudent angeli et collaudant filium dei. V. Gaudent
angeli letantur archangeli: et collaudant celi filium
dei. Gloria patri. Gloria in excelsis. Oratio:
Veneranda nobis domine huius diei
festivitas opem conferat sa
lutarem: in qua sancta dei genitrix mor
tem subiit temporalem; nec tamen
mortis nexibus deprimi potuit: que
filium tuum dominum nostrum de se genuit
incarnatum. Qui tecum. Lectio libri sapientie
In omnibus requiem quesivi: et
et in hereditate domini morabor. Tunc
precepit et dixit michi creator omnium: et

Girona, Arx. Cap., ms. 127, fol. CXIII'

Fol. CXXVI. - Sancti Michaelis.

Fol. CXXVII. - Sancti Iheronimi confessoris.

Fol. CXXVIII'. - Sancti Luche Euangeliste.

Fol. CXXX. - In die Apostolorum Symonis et Iude.

Fol. CXXXII'. - Sancti Narcissi martiris Gerunde. Oratio: «Deus qui beatorum martirum tuorum Narcissi pontificis et eiusdem leuite Felicis hodiernum diem perornas meritis. et exemplis eorum quoque nos quesumus adiunge consorciis. Per Dominum». Sacra: «Martirum tuorum Narcissi confessoris et eiusdem ministri Felicis sit obsecramus oblatio. hec adiuta presidiis. quam pro ecclesie tue digni offerimus culpis atque conspectui tuo eueatur sublimis. Per Dominum». Postcomunnio: «Diuini omnipotens Deus muneris pasti alimoniis beatissimi confessoris tui et martyris ope: eiusdemque ydonei ministri Felicis semper esse tibi mereamur subiecti. Per Dominum».

Fol. CXXXIII. - In festo Omnum Sanctorum.

Fol. CXXXV'. - Passio Ymaginis Domini. Officium. Alia oratio sancti Theodori insimul.

Fol. CXXXVII. - Sancti Martini confessoris. Sancti Menne.

Fol. CXXXVIII'. - Sanctorum martirum Aciscli et Uictorie. Officium. Prosa: «Ex Aciscli gloria personet ecclesia Deo dulce melos. Uita commendabilis et triunphus nobilis eius pulset velos. Nam tormenta uaria una cum Uictoria uictor superauit. Fidus qui deicola Cordubensis incola Christo militauit. Et contemptis ydolis surdis mutis friuolis probis multis pressus. In campo certaminis ope fretus numinis stetit indefessus. Uana sacrificia monstrant ydolorum. Spreuit ridens omnia talium deorum. Illa clausus carcere angelis descender uidens est letatus. Cibo quem detulerant et quem sibi dederant potu satiatus. Actis Deo graciis de tantorum copiis ante Dion ductus. Disputans uberrime perorauit optime contra suos fructus. Liber post ab ignibus angelis comitibus tanto de tropheo. Summa cum leticia decantauit gloria in celis Deo. Cuius collo nectitur Dion de mandato lapis et sic traditur flumini subtracto. Cui tunc apparuit Christo liberator cum suis et eruit eum propugnator. Transitis iam sirtibus mundi cum turbinibus demum decollatus. Est in amphiteatro sed deuicto baratro celo laureatus. Amen».

Fol. CXXXI. - Sancte Caterine uirginis. Officium.

Fol. CXLII. - Sancti Andree. Officium. Prosa: «Adest precelsa. Et cunctis nimium colenda. Deuota sacra celebritas que in honore Andree Apostoli Dei mundo rutilat. Qui Domini Christi obediens missis amissit omnia sua. Scilicet retia et patrem nauemque qua arte uiuebat. Dimisit patrem temporalem secutus est premia uite. Ideo namque cum Christo uiuit coronatus perhenni seculo. Rogamus omnes ut pro nostro facinore abluendo intercedat. Per infinita secula. Amen».

Fol. CXLIIII. - Sancti Nicholay. Officium.

Fol. <145>. - Sancti Thome Apostili. Officium.

Fol. CXLVII. - In Natale unius Apostoli. Officium.

Fol. CXLVIII. - In Natale plurimorum Apostolorum.

Fol. CXLIX. - In Natale unius martiris. Officium.

Fol. CL'. - In Natale plurimorum martirum.

Fol. CLII'. - In Natale unius confessoris.

Fol. CLIII. - In Natale plurimorum confessorum.

Fol. CLV. - In Natale unius uirginis.

Fol. CLVII. - In Natale plurimarum uirginum.

Fol. CLVIII'. - Feria II^{a} quando dicitur missa de Angelis.

Fol. CLIX'. - Feria III^{a} de sancto Acisclo. Officium. «Gaudeamus omnes». et cetera sicut continetur in suo festo.
Feria IIII^{a} de Sancta Trinitate. Officium.
Feria V^{a} de Sancto Spiritu. Officium.

Fol. CLX. - Feria VI^{a} de sancta Cruce. Officium.

Fol. CLX'. - Sabbato de Sancta Maria. Officium. «Gloria in excelsis Deo. Et in terra pax hominibus bone uoluntatis. Laudamus te. Benedicimus te. Adoramus [te]. Glorificamus te. Gratias agimus tibi propter magnam gloriam tuam. Domine Deus rex celestis Deus pater omnipotens. Domine fili unigenite Ihesu Christe: Spiritus et alme orphanorum paraclite. Domine Deus Agnus Dei Filius Patris: Primogenitus Marie uirginis matris. Qui tollis peccata mundi miserere nobis. Qui tollis peccata mundi suscipe deprecationem nostram: Ad Marie gloriam. Qui sedes ad dex-

teram Patris miserere nobis. Quoniam tu solus sanctus: Mariam sanctificans. Tu solus Dominus: Mariam gubernans. Tu solus altissimus: Mariam coronans. Ihesu Christe. Cum Sancto Spiritu in gloria Dei patris. Amen.

Ofertorium: «Recordare uirgo mater dum steteris in conspectu Dei ut loquaris pro nobis et ut auertas indignationem suam ab hac familia tua propicia. Aue Maria plena gratia. Mater eximia pelle uicia. Aue Maria. Fer remedia reis in uia. Aue Maria. Dans in patria uite gaudia. Aue Maria. Pro quibus dulcia tu preconia. Aue Maria. Laudes cum gratia suscipe pia. Aue Maria.

Fol. CLXIII. - Feria III[a] de Sapiencia. Missa.

Fol. CLXIII'. - Feria IIII[a] pro accipienda gratia Spiritus Sancti. Missa.

Fol. CLXIIII. - Feria V[a] pro Fide. Spe et Caritate impetranda. Missa. De Omnibus Sanctis Missa.

Fol. CLXV. - Item pro uiuis et mortuis. Missa.

Fol. CLXVI. - De Omnibus Sanctis. Missa.

Fol. XLXVI'. - In agenda mortuorum. Officium.

Fol. CLXVII. - In die depositionis.

Fol. CLXX. - In aniuersario. Missa.
Pro sacerdote. Missa.

Fol. CLXXI. - Pro parentibus. Missa.

Fol. CLXXI'. - Pro fratribus defunctis. Missa.

Fol. CLXXII. - Missa unius defuncti.

Fol. CLXII'. - Item alia missa.

Fol. CLXXIII. - Missa plurimorum defunctorum.

Fol. CLXXIII'. - Missa pro femina.

Fol. CLXXIIII. - Pro omnibus defunctis. Missa.

Fol. CLXXIIII'. - De hiis qui in cimiteriis sunt. Missa.

Fol. CLXXV. - Item alia missa.

Fol. CLXXV'. - Plurimorum defunctorum. Missa.

Fol. CLXXVI. - Alia missa.

Fol. CLXXVI'. - Pro defuncto nuper baptizato. Missa.

Fol. CLXXVII. - Pro desiderantibus penitenciam et non consequentibus.

Fol. CLXXVIII. - Pro eo de cuius dubitatur. Missa: «Omnipotentem et misericordem Deum, fratres karissimi, qui habet potestatem mortificare et iterum uiuificare, reducere ad infernos, et reducere et uocat ea que non sunt tanquam ea que sunt, cuius potestas in celo et in terra, in mari et in inferis plene astat, humiliter trementerque deprecemur pro anima famuli tui quam uocauit a presenti seculo subito absque penitencie spacio, ut si forte ob grauitatem criminum non meretur surgere ad gloriam, per hec sacrosancta oblata libamina tolerabilia ei fiant ipsa tormenta. Per Dominum».

Sacra: «Suscipe Domine clementissime pater pro comemoratione famuli tui hostiam placationis et laudis, ut sacrificium presentis oblatio ad refrigerium anime eius te miserante perueniat. Per Dominum».

Postcomunio: «Miserator et misericors Domine paciens et multum misericors. Si iniquitatem obseruaueris Domine, quis sustinebit? Precamur ergo inmensam clementiam tuam pro anima famuli tui cui parua fiducia suppetit actione, sola gloria tua copiosa manuum tuarum senciat in inferis que ad ymaginem tuam creare dignatus es. Per Dominum.

Fol. CLXXVIIII'. - Ad sportas dandas. Oratio: «In nomine Domini nostri Ihesu Christi accipe hanc sportam habitum peregrinationis tue ut bene castigatus et bene saluus atque emendatus peruenire merearis ad limina Apostolorum Petri et Pauli uel Sancti Sepulcri uel aliorum sanctorum quo peregre cupis et peracto itinere tuo ad nos incolumis reuerti merearis».

Fol. CLXXX. - Ad baculos dandos. Oratio: «Accipe et hunc baculum sustentationem itineris ac laboris uiam peregrinationis tue, ut deuincere ualeas omnes cateruas inimici et peruenire securus ad limina beati .ILLE. et ab aliorum quo pergere / obedientie cupis, ut peracto obediencie cursu, ad nos iterum reuertaris in gaudio».

Fol. CLXXX'. - In Purificatione beate Marie. Prophetia. Lectio Malachie prophete. «Hec dicit Dominus Deus: Ecce ego mitto angelum meum ...x... Et conuertet cor patrum ad filios et cor filiorum ad patres eorum. Dicit Dominus omnipotens».

Fol. CLXXXI. - In die sancti Mathie Apostoli. Lectio Actuum Apostolorum: «In diebus illis: Stans Petrus in medio fratrum dixit: Uiri fratres ...x... et cecidit sors super Mathiam et annumeratus est cum undecim».

Fol. CLXXXII'. - Benedictio panis. «Benedic Domine creaturam istam panis sicut benedixisti quinque panes in deserto, ut omnes gustantes ex eo accipiant tam corporis quam anime sanitatem».

Aquí acaba el text del missal de sant Iscle d'Empordà, ocupant la meitat superior del full. La resta conté l'escatocol que narra com fou confeccionat el manuscrit pels comitents, els col·laboradors en el pagament del treball i l'autor de l'obra escrita que ja hem consignat al començ d'aquesta presentació.

No hauran escapat al lector detalls que mereixerien un estudi més acurat, cosa que ens proposem de fer en una avinentesa propera.

Els fulls de guarda

El full anterior, el de començ del text, prové d'un fragment de pergamí de molt mala qualitat, que conté anotacions de mal llegir, si exceptuem la pregària: «Deus qui sanctis Abdon et Sennen atque Macario ...x... aduersitatibus liberari». També: «A domo tua ...x... dicedant malignitates tempestatum». I: «Populum tuum ...x... flagella tue iracundie clementer auerte».

Escrita a dues columnes i amb una lletra posterior, minúscula corrent presenta:

TAULA DELS OFFICIS.

1 col.	Natiuitas Domini	a	XXXVIII.
	Epiphania Domini	a	XLII.
	Purificatio b. Marie	a	XLV.
	Ressurrectio D.	a	XLVIII.
	Adcensionis D.	a	L.
	Penthecoste		LIII.
	Corporis Xti.		LVI.
	Transfigurationis.		LVIII.
	Trinitas Sancta.		LXI.
	Dedicatione Eccle.		LXIII.
	Anuntiatio b. Marie.		LXVII.
	Sancti Stephani.		LXX.
	St. Iohannis Ap.		LXXII.
	Innocencium.		LXXIIII.
	Officium b. Marie.		LXXVII.
	Uincencii martiris.		LXXVIII.

Agathe uirg.	LXXX.
Cathedra Petri.	LXXXIII.
2 col. Gregorii pape.	LXXXVI.
Anunciationis Marie.	LXXXVIII.
Ambrosii.	LXXXIX.
Marchi Eu.	LXXXX.
Ap. Philippi et Iude.	XCI.
Inuencione S. Crucis.	XCIIII.
Iohannis Baptista.	XCVI.
Petri Ap.	XCVIIII.
Pauli.	CII.
Margarite uir.	CV.
Magdalene.	CVII.
Iacobi Ap.	CIX.
Felicis Gerunde.	CXI.
Laurencii.	CXII.
Assumpcionis Marie.	CXIII.
Bartholomei.	CXV.
Augustini.	CXVI.
Natiuitatis Marie.	CXVIII.
Cipriani et Cornelii.	CXXII.
Mathei.	CXXIIII.
Sti. Michaelis.	CXXV.
Sti. Iheronimi cof.	CXXVIII.
Sti. Luche Eu.	CXXVIII'.
Simonis et Iude.	CXXX'.
Sti Narcissi mr. Ger.	CXXXII'.
Omnium Sanctorum.	CXXXIII.
Passio Ymaginis Dom.	CXXXVI.
Sti. Martini conf.	CXXXVII.
Sti. Aciscli et Uictorie	CXXXVIII. Prosa.
Ste. Catarine uir.	CXXXXI.
Sti. Andree Ap.	CXLII. Prosa.
Sti. Nicholay.	CXLIIII.
Sti. Thome Ap.	XCLV.

In Natiuitate unius Ap.	CXLVII.
» » Plur. Ap.	CXLVIII.
» » unius mar.	CXLIX.
» » plur. mar.	CL.
» » unius conf.	CLII.
» » plur. conf.	CLIIII.
» » unius uir.	CLV.
» » plur. uir.	CLVIII.
Feria IIª quando dicitur missa de Angelis.	XLVIII.
» IIIª de sancto Acisclo. Officium.	CLIX.
» IIIIª de Sancta Trinitate. Officium.	»
» Vª de Sancto Spiritu. Officium.	»
» VIº de Sancta Cruce. Officium.	CLX.

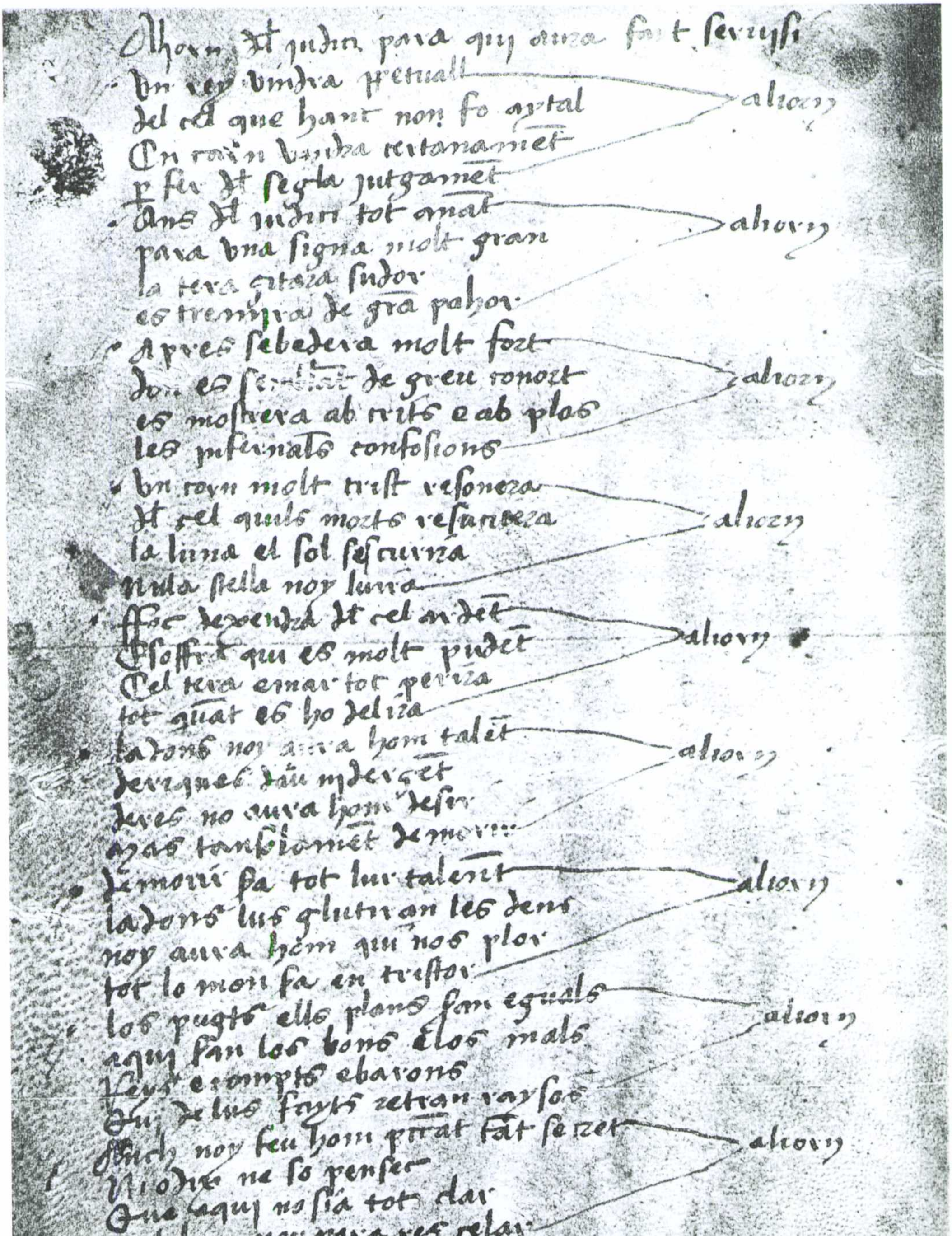
Al jorn del judici parra qui aura fet servisi
Un rey vindra pretual — aljorn
del cel que haura non fo aytal
En carn vindra certanament
per fer del segla jutgament
Ans del judici tot anat — aljorn
para una signa molt gran
la tera getara sudor
es trempra de gran pahor
Apres sebedera molt fort
dons es semblat de greu conort — aljorn
es mostrera ab crits e ab plos
les infernals confosions
Un corn molt trist resonera
del cel quils morts resusitera — aljorn
la luna el sol sescurira
nula stella noy lunira
ffoc dexendra del cel ardet
esoffre qui es molt pudet — aljorn
Cel tera emar tot perira
tot quant es ho delira
ladons noy aura hom talet
dervigues dau nj dargent — aljorn
deres no aura hom desir
mas tansolament de morir
demorir fa tot lur talent — aljorn
ladons lus glutiran les dens
noy aura hom qui nos plor
tot lo mon fa en tristor
los pugts ells plans seran eguals — aljorn
aqui seran los bons e los mals
Reys e comptes e barons
qui de lurs fayts retran rayso
Auch noy seu hom perat tant secret — aljorn
Ni odres ne so penser
que aqui no sia tot clar
Nul hom noy pora res celar
Castu cors se ... robera — aljorn

Girona, Arx. Cap., ms. 127, anvers de l'últim full de guarda

Els fulls de guarda finals consignen les peces que segueixen, fetes per mans posteriors.

[CANT DE LA SIBIL·LA]

Al jorn del judici para qui dura fort seruisi
Un rey uindra perpetuall
del cel que hanc non fo aytal
En carn uindra certanament
per fer del segla jutgament.
Al jorn...

Ans del judici tot auant
para una signa molt gran
la terra gitara sudor
estremira de gran pahor.
Al jorn...

Apres se badera molt fort
don es semblant de greu conort
es mostrera ab crits e ab plos
Les infernals confosions.
Al jorn...

Un corn molt trist resonera
del cel qui.ls morts resucitera
la luna e.l sol sescurira
nulla stella noy luira.
Al jorn...

Foc dexendra del cel ardent
e soffra qui es molt pudent.
Cel ter<r>a mar tot perira
tot quant es delira.
Al jorn...

La dons noy dura hom talent
de riques d.aur ni d.ergent
de res no aura hom desir
mas tan solament de morir.
Al jorn...

De morir sera tot lur talent
la dons lus glutiran les deus
noy aura hom qui nos plor
tot lo mon sera en tristor.
Al jorn...

Los pugts ells seran eguals
a qui seran los bons e los mals
Reys e comptes e barons
qui de lus fayts retran raysons.
Al jorn...

Auch noy feu hom pecant tant secret
ni o dix ne so penset
que aqui no sia tot clar
nul hom noy pora celar.
Al jorn...

Cascun cors se anime cobera
qui es bon e mal aqui para
los mals iran en infern de jus
los bons iran ues Deu la seus.Al jorn...

La cara posterior del full conserva les oracions de les Onze mil verges, les de la missa «ad petendam serenitatem», i aquestes benediccions: «Benedictio sancti Blasii», «Bendictio fructuum» i «Benedictio generalis super omnibus rebus». I acaba amb les oracions de la missa en honor de sant Blai.